

1) “Şir boylanaraq quyunun içinə baxdı.”
cümləsində neçə dodaqlanmayan sait
var?

- A) 6
- B) 9
- C) 8
- D) 4
- E) 5

2) Hansı sözlərdə ahəng qanunu
pozulmuşdur?

1. sorğu-sual 2. ehtiyac 3. hüquqşünas
4. təmizkar 5. zəhmətkeş

- A) 1, 3, 5
- B) 1, 4, 5
- C) 2, 3, 4
- D) 1, 2, 4
- E) 2, 3, 5

3) Yalnız mürəkkəb sözlər verilmiş variantı
seçin.

- A) vətəndaş, çobanyastığı
- B) mer-meyvə, gülüstan
- C) dağıntı, tərəfkeş
- D) insanpərvərlik, kor-peşman
- E) qaça-qaça, gəlhagəl

4) Hansı sözdə leksik şəkilçi işlənmişdir?

- A) evlərimizin
- B) möcüzələrdən
- C) balacalaşdı
- D) kəndlərdə
- E) oxuyacaqsınız

5) Hansı mürəkkəb sözlər düzgün yazılıb?

- A) qızılgül, onaltı
- B) şan-şöhrət, dəvə-dabanı
- C) qaça-qaça, kəklikotu
- D) kağız-kuğuz, yorğandöşək
- E) günbatan, səhəraxşam

6) Hansı variantdakı hər iki qoşasamitli söz
olduğu kimi tələffüz olunur?

- A) mürəkkəb, həftə
- B) hoppanmaq, taxta
- C) rəssam, şəffaf
- D) əlbəttə, şaftalı
- E) küskün, təəssüf

7) Hansı feili birləşmə deyil?

- A) kitab oxuyanda
- B) məktəb yolları
- C) maraqla baxmaq
- D) məktəbə gedərkən
- E) dənizdə üzəndə

8) Hansı söz sadə isimdir?

- A) gülüş
- B) gözəllik
- C) yoldaş
- D) uşaqdan
- E) istilik

9) Hansı variantda verilən sayların hamısı
qeyri-müəyyən miqdar sayıdır?

- A) yeddi, on iki, əlli
- B) xeyli, bir az, bir qədər
- C) altıncı, iki-üç, dörd
- D) otuz iki, üçdə bir, az
- E) bir neçə, beş-altı, on beş

10) Hansı variantda bütün sözlərdə bir
saitdən ibarət heca var?

- A) bağ, adam, elan
- B) ahəng, şair, əkin
- C) idman, işıq, ailə
- D) əla, stadion, turş
- E) oyun, təbii, aşıq

11) Omonim sözü müəyyənləşdirin.

- A) lövhə
- B) zərf
- C) saymaq
- D) bölmə
- E) bütün

12) Omonimlərdən biri həm isim, həm də
sifət kimi işlənə bilər?

- A) bal
- B) tut
- C) buruq
- D) dan
- E) sarı

13) Antonim sözlərin birləşməsindən yaranan mürəkkəb sözlər hansı variantda verilmişdir?

- A) eniş-yoxuş, güc-qüvvət
- B) səhər-axşam, kağız-kuğuz
- C) səssiz-səmirsiz, qaça-qaça
- D) oturub-durmaq, böyük-küçük
- E) ağ-qara, kələ-kötür

14) Cümlələrdən birində vergül düzgün qoyulmuşdur:

- A) Bu, çanta atamındır.
- B) O, qız səni soruşurdu.
- C) O, kitabı mənə gətir.
- D) Bu, əl işləri bizimdir.
- E) O, axşam bizə gələcək.

15) Hansı variantdakı hər iki sözdə iki leksik, iki qrammatik şəkilçi işlənmişdir?

- A) qəhrəmanlığından, oyunçuların
- B) qaraldı, səssizliyindən
- C) maraqlanmışdı, əlcəklərimiz
- D) fikirləşdik, böyüklüyü
- E) əlaçılığını, təlaşlandırdılar

16) Uyğunluğu müəyyən edin:

1.dastan

2.küskün

- a. 3 cingilti 1 kar samit işlənmişdir.
- b. 2 kar, 2 cingilti samit işlənmişdir.
- c. Eyni hərflər müxtəlif cür tələffüz olunur.
- d. Müxtəlif hərflər eyni cür tələffüz olunur.

- A) 1-a, b; 2-c, d
- B) 1-b, d; 2-a, c
- C) 1-a, d; 2-b, c
- D) 1-c, d; 2-a, b
- E) 1-a, c; 2-b, d

17) Buraxılmış durğu işarələri hansı variantda düzgün ardıcılıqla verilmişdir?

Bir vedrə su apardım

Tökdüm ləzzətlə içdi

Budağından almalar

Qopub vedrəmə düşdü (Rafiq Yusifoglu)

- A) nöqtə, vergül, nöqtə, vergül, nöqtə
- B) vergül, nöqtə, nöqtə
- C) vergül, vergül, nöqtə, nöqtə
- D) qoşa nöqtə, vergül, nöqtə, nöqtə
- E) vergül, nöqtə, üç nöqtə

18) Kökü sifət olan, bir leksik və bir qrammatik şəkilçili söz hansıdır?

- A) səbirsizlik
- B) acılığınan
- C) cəsərlənmişdi
- D) gözəllikdən
- E) qocaldılar

19) Quruluşca düzəltmə olan isimlər hansı variantda verilmişdir?

- A) meşəliklər, uzaqlaşdı, evimizdəki
- B) açıqlıq, əkinçilər, səssiz
- C) ucalıq, gəzinti, baxış
- D) fikirli, əlaç, küskün
- E) gülüş, buruq, şənlən

20) Mətnə əsasən hansı ifadə məcazi mənada işlənmişdir?

Mollanın qazı olduğu günlərin birində hiyləgər bir dövlətli öz dilsiz-ağızsız qonşusunun yaxasından tutub çəkə-çəkə gətirir Mollanın yanına, deyir:

-Yuxuda görmüşəm ki, bu kişi mənə borcludur. İndi istəyirəm, vermir.

Molla bir az fikirləşib deyir:

-Sən haqlısan qardaş. Yuxuda ki görübsən, demək, borcludur. Ancaq bu zəhrimar qanun kitablarını çox pis yazıblar. Yuxuda görüləni ayıqlıqda almağa yol vermir ki, vermir. Sən get yənə də yat, elə ki bir də hamam yuxunu gördün, ayılmamış qaç gəl mənə yanına, tutum borcunu alım verim.

- A) yaxasından tutub çəkə-çəkə gətirir
- B) yuxu görmək
- C) dilsiz-ağızsız qonşu
- D) hiyləgər bir dövlətli
- E) ayılmamış qaç gəl mənə yanına

21) "Parlaq" sözünün düzgün leksik təhlilini müəyyənəldirin.

- A) "İşıqlı", "nurlu" sözləri ilə sinonimdir.
- B) Omonimi var.
- C) Leksik mənası yoxdur.
- D) Təkmənalıdır.
- E) Söz birləşməsi daxilində yalnız həqiqi mənada işlənir.

22) Mətndəki hansı sözü qarşılığı ilə əvəz etmək *olmaz*?

Dünyanın müstəvi üzərində təsviri zamanı təhriflər baş verirdi. Bu təhrifləri aradan qaldırmaq üçün xəritəni müstəvidən qlobusa çevirmək lazım idi.

995-ci ildə böyük ensiklopediyaçı alim Əl-Biruni Yer kürəsinin modelini hazırlamağa başlamışdır. Bu, müxtəlif şəhərlərin, kəndlərin və coğrafi obyektlərin yerini dəqiq təyin etmək üçün diametri təqribən 5 metrə yaxın olan ilk relyefli qlobus idi.

- A) model – eskiz
- B) ilk – birinci
- C) təyin etmək – müəyyən etmək
- D) yaxın – qədər
- E) təhrif – xəta

23) “*Qocalıq*” sözü ilə bağlı yazılan hansı fikir *yanlıştır*?

- A) İsimdən yaranan isimdir.
- B) Quruluşca düzəltmədir.
- C) Söz kök və bir şəkilçidən ibarətdir.
- D) Antonimi vardır.
- E) Sözdə qrammatik şəkilçi yoxdur.

24) Cümlənin düzgün sintaktik təhlili hansı variantda verilmişdir?

Qapının səsi körpəni oyatdı.

- A) mübtədə, xəbər
- B) tamamlıq, mübtədə, xəbər
- C) mübtədə, tamamlıq, xəbər
- D) mübtədə, təyin, xəbər
- E) tamamlıq, xəbər

25) “*O, orta məktəbi bitirib atasının da məsləhəti ilə ali təhsilini xaricdə davam etdirdi*” cümləsindəki köməkçi nitq hissələrinin ardıcılığı verilmiş variantı seçin.

- A) ədat, qoşma
- B) bağlayıcı, ədat
- C) bağlayıcı, bağlayıcı
- D) bağlayıcı, qoşma
- E) ədat, nida

26) Eyniköklü sözlər cərgəsini göstərin.

- A) yarıq, yarı, yarmaq
- B) evdar, evcil, evdəki
- C) əkmək, əkinti, əklil
- D) kəsmik, kəsgin, kəsəyən
- E) bağlı, bağımız, bağban

27) “*Şənbə, minbər, zanbaq*” sözləri haqqında yazılmış *doğru* fikirləri seçin:

- 1. Hər üç söz ahəng qanununa tabedir.
 - 2. Sözlərdən birində səs uzun tələffüz olunur.
 - 3. Sözlərin ikisində kar samit vardır.
 - 4. Sözlərin heç birində qapalı, qalın, dodaqlanmayan sait yoxdur.
 - 5. Sözlərin yalnız ikisi fərqli tələffüz olunur.
- A) 2, 4, 5
 - B) 1, 3, 5
 - C) 1, 3, 4
 - D) 2, 3, 5
 - E) 1, 2, 4

28) “*Günəşin şüaları altında qızıl kimi parıldayan sapsarı zəmilər küləyin təsirindən dalğalanırdı*” cümləsindəki sifətlə bağlı *düzgün* variantı müəyyənləşdirin.

- A) Köməkçi nitq hissəsi ilə birlikdə işlənib.
- B) Çoxaltma dərəcəsidir.
- C) Quruluşca sadədir.
- D) Keyfiyyət bildirir.
- E) Aid olduğu söz saydır.

29) Hansı cümlədə say verilmişdir?

- A) Başım lap qarışdı, bir dayan görüm.
- B) Dünəndən bəri danışdıqlarına xeyli gülmüşük.
- C) Masanın üstündəki meyvələrdən götür, anbarda çoxdur.
- D) O dəfə onu görə bilsəydim, bütün olanları ona danışardım.
- E) Səbirli olun, çatmağımıza az qalıb.

30) Hansı variantda mürəkkəb cümlə verilmişdir?

- A) Kəndin sakinləri qorxmışdu, lakin mübarizə aparırdılar.
- B) Kitabı vərəqləyən qız ona diqqətlə qulaq asırdı.
- C) Yağış bərk yağır, insanları təşvişə salırdı.
- D) O, yarışda qalib olmaq üçün çox çalışırdı, amma məğlub oldu.
- E) Köməkçi elanı ucadan oxuyur, eşidənlər təəccüblənirdilər.

31) Mətnə əsasən hansı sualı cavablandırmaq olar?

2016-cı ildə Lütfi Zadənin nəzəriyyəsi əsasında yapon alimləri tərəfindən ilk dəfə olaraq süni intellektə malik robot hazırlanmışdır. Alter adlı robot Tokiodakı Beynəlxalq Elm Muzeyində sərgilənmişdir. Lütfi Zadə - azərbaycanlı alim, süni intellekt sahəsində qeri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin banisi, Kaliforniya Berkli Universitetinin professoru olmuşdur. O bu ali təhsil müəssisəsinin ömürlük professoru seçilmiş yeganə şəxsdir.

- A) Lütfi Zadə nə vaxt yaşamışdır?
- B) Lütfi Zadənin süni intellekt sahəsində istifadə olunan nəzəriyyənin adı nədir?
- C) Lütfi Zadə tərəfindən yaradılmış robotun adı nədir?
- D) Niyə Lütfi Zadə Kaliforniya Berkli Universitetinin ömürlük professoru seçilmişdir?
- E) Qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinə əsasən daha hansı cihazlar yaradılmışdır?

32) Mətnə əsasən altından xətt çəkilmiş hansı ifadəni verilmiş qarşılığı ilə əvəz etmək olar?

Günün birində Molla özünü çox pis hiss eləyir. Başı hərlənir, gözləri qaralır, elə halsızlaşır ki, tərpnə bilmir. Birtəhər özünü həkimin yanına salıb deyir:

-Həkim, özümü çox pis hiss edirəm. Bir mənə bax, görək dərdim nədir?

Həkim Mollanı yoxlayıb deyir:

-Molla sən heç bir dərdin-zadın yoxdur. Acsan, ona görə belə olmusan. Əyləş, mənimlə bir yerdə nahar elə, hamısı düzəlsin.

Molla əyləşir, doyunca yeyir, içir. Baxır ki, doğurdan da, düzəldi. Durub gedəndə deyir:

-Həkim, sən, doğrudan da, həkim imişsən. Dərdi də tapırsan, dərmanını da verib xəstəni elə o saat sağaldırsan. Bizim evdəkilərin hamısında bu xəstəlik var. Gedirəm bu saat bütün külfəti tökəm bura.

- A) tərpnə bilmir – qolunu qaldırmağa taqəti olmur
- B) bütün külfəti tökəm bura – qonşuların hamısını götürəm
- C) doyunca yeyir – yeməklərin bir az dadına baxır
- D) heç bir dərdin-zadın yoxdur – xəstəlik bütün bədəninə sarıyıb
- E) gözləri qaralır – gözlərinə nur gəlir

33) Hansı cümlədə frazeoloji birləşmə verilmişdir?

- A) Sahibsiz qalan biçərə heyvanlar xeyli vaxtdan sonra büdrəyə-büdrəyə ayağa qalxıb bir qırağa çəkilib dayandılar.
- B) Qazı bilirdi ki, kişi çomağı bircə dəfə onun başına vursa, ayağa dura bilməyəcək.
- C) O, hələ lap cavan vaxtlarında dediyindən dönməyən, söz altında qalmayan bir oğlan imiş.
- D) Əkinçi xanı görən kimi dayandı, başını endirib təzim etdi.
- E) At bağbanı görən kimi qorxub ürkdü, şahə qalxdı.

34) “Nə əcəb sən günü-gündən gün kimi işldayıb güzgülü kimi parlayırsan” cümləsində buraxılmış durğu işarələri hansı variantda düzgün ardıcılıqla verilmişdir?

- A) vergül, nöqtə
- B) sual, vergül, nöqtə
- C) vergül, vergül
- D) qoşa nöqtə, vergül
- E) vergül, sual

35) Hansı cümlədə mürəkkəb söz birləşməsi var?

- A) Qələbə hissi çox unudulmaz idi.
- B) Uçan quşların səsi ətrafı bürümüşdü.
- C) O qaça-qaça gəlib hər şeyi anasına danışdı.
- D) Şagirdlər kitabxana kitablarını təhvil verdilər.
- E) Dalğalı dəniz sübh tezdən gözəl görünürdü.

36) Hansı cümlə sadə cümlədir?

- A) Qazı başa düşdü ki, qardaşların mübahisəsi əbəs deyil.
- B) El camaatına xəbər elə, toy-bayram vaxtıdır.
- C) Tez-tez saata baxır, pəncərədən boylanırdım, amma gələn yox idi.
- D) Hər il torpağı bax belə yumşaldır, onu əkinə hazırlayırdıq.
- E) Bülbül necə yanıqlı oxudusa, bağçadakı bütün güllər gözlərini açdılar.

37) Nida cümləsini müəyyənləşdirin
(Cümlələrin sonundakı durğu işarəsi buraxılmışdır).

- A) Dərsdən sonra yanıma gəl
- B) Sən heç bilirsən, şirkət qurmaq nə qədər çətindir
- C) Of, yenə meşəyə gedib odun yığmaq lazımdır
- D) Sən mütləq bu sualları cavablandırmağın lazımdır
- E) Lazım olanda çağırılacaqsınız

38) Mətnə əsasən hansı fikir doğrudur?

Gülü iyləmək istəyəndə vızıltı səsi eşidən kimi dərhal geri çəkilirsiniz, eləmi?

İnsanlarda belə təsəvvür yaranır ki, arılar müdafiə məqsədilə, potensial düşməni qorxudub və ya bezdirib qovmaq üçün vızıldayırlar. Əslində, müəyyən edilmişdir ki, arılar vızıldamaqla bir-birinə informasiya ötürürlər. Məsələn, arının vızılısından nə qədər nektar topladığını bilmək olur. Təhlükə hiss etdikdə vızıltı güclənir: arılar ailə üzvlərini xəbərdar edirlər. Təhlükə sovuşduqda isə dalğavari vızıltı eşidilir, yəni səs bir neçə dəfə qalxır və enir. Ümumiyyətlə, arılar çox nadir qanadlı həşəratlardandır ki, hətta uçmadan, oturduğu yerdə vızıldaya bilir.

- A) Arıların vızıldamasının əsas səbəbi insanları özlərindən uzaq tutmaq istəyidir.
- B) Arılar bir-birlərinə məlumat ötürmək məqsədilə vızıldayırlar.
- C) Vızılısının güclənməsi toplanılan nektarın daha da çox olmasına işarədir.
- D) Arılar güclü təhlükə hiss etdikdə dalğavari vızıltı səsi çıxarırlar.
- E) Bütün qanadlı həşəratlar uçmadan vızıldayırlar.

39) Hansı cümlədə yiyəlik hal şəkilçisi qəbul etmiş isim işlənib?

- A) O, yorğun olsa da axşam kənddən qayıtdı.
- B) Axtardığı dəftər onun çantasında idi.
- C) Şagird məsələni çətinliklə həll etdi.
- D) Dostlarımızla birgə çox maraqlı filmə baxdıq.
- E) Qayanın üzərindəki yazılar böyük marağa səbəb oldu.

40) Mətnə əsasən yanlış səbəb-nəticə cümləsini müəyyənləşdirin.

Suvarma sistemi – bitkilərin rütubətlə təminatı və həmçinin şorlaşmış torpaqlarda duz rejiminin tənzimlənməsi məqsədilə torpaqların süni nəmləndirilməsidir. Suvarma arid zonalarda (səhra və yarımsəhra zonalar) torpaqların əhəmiyyətli dərəcədə yaşıllaşdırılmasına imkan verir. İlk dəfə Misir və Mesopotamiyada istifadə edilib. Suvarma sisteminin kəşfi ilə istifadəyə yararlı torpaq sahələri artdığı üçün məhsuldarlıq da artmış və icadın ilk illərində ərzaq qıtlığının əsaslı şəkildə aradan qaldırılmasına səbəb olmuşdur.

- A) Suvarma sisteminin kəşfi məhsuldarlığın artması ilə nəticələnmişdi, çünki istifadəyə yararlı torpaqlar çoxalmışdı.
- B) Torpağın süni nəmləndirilməsinə ehtiyac var idi, çünki bitkilərin rütubətlə təminatı az idi.
- C) İnsanlar məhsuldarlığı artırmaq üçün şorlaşmış torpaqlarda duzluluğu tənzimləməli idi, ona görə də suvarma sistemi kəşf olundu.
- D) Arid zonalarda torpaqlar yaşıllaşdı, çünki burada səhra və yarımsəhra bitkiləri əkilirdi.
- E) Ərzaq təminatı çoxalmışdı, çünki süni nəmləndirmə üsulu vasitəsilə insanlar yararlı torpaqların sahəsini daha da genişləndirmişdilər.

41) Verilmiş cümlədəki işarələnmiş söz birləşməsi ilə bağlı yanlış fikri müəyyənləşdirin:

“Üzündəki qırıqlar dəftər cızığına oxşayırdı”.
(Zahid Xəlil)

- A) Birinci tərəfi konkretlik bildirən isimdir.
- B) İkinci tərəfi sifətdən yaranan isimdir.
- C) Cümlə daxilində tamamlıq vəzifəsini yerinə yetirir.
- D) Hər iki tərəfi isimlə ifadə olunmuşdur.
- E) İkinci tərəfi həm hal, həm də mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.

42) Hansı variantda cümlənin düzgün sintantik təhlili təqdim olunmuşdur?

“Qələbə sevinci sanki gözlərdə məşəl yandırmışdı”.

- A) tamamlıq, zərflik, xəbər
- B) mübtəda, xəbər
- C) mübtəda, tamamlıq, tamamlıq xəbər
- D) mübtəda, zərflik, tamamlıq xəbər
- E) təyin, mübtəda, tamamlıq, xəbər

43) Hansı cümlələrdə frazeoloji birləşmə var?

1. *Şagirdlər müəllimə çox diqqətlə qulaq asırdılar.*
2. *Səhər qonşu bağdakı quşların səsi eşidilirdi.*
3. *Nənəm xəmiri yayıb lap əldən düşmüşdü.*
4. *Qələbə xəbərini hər kəsə elan etdilər.*
5. *O, çətin məsələni dostuna başa saldı.*

- A) 1, 3, 4
B) 2, 3, 5
C) 1, 2, 4
D) 2, 4, 5
E) 1, 3, 5

44) Cümlələrdən birində *-qın⁴* şəkilçisi sifət əmələ gətirmişdir:

- A) Dənizdəki coşqun fırtına cəsur neftçiləri qorxutmadı.
B) Kənddə baş verən uçqun çayın qarşısını kəsmişdi.
C) Güclənən yanğın təşvişə səbəb oldu.
D) Düşmənlərin kəndə basqını gözlənilməz idi.
E) Doğma yurdlarına qayıdan məcburi köçkünlər çox kövrəlmişdilər.

45) Hansı sualı mətnə əsasən cavablandırmaq olmaz?

Müasir dövrdə oxuduğumuz bütün kitab külliyatını əlimizdə tuta və oxuya bildiyimiz üçün kağız və mürəkkəbi kəşf edənlərə təşəkkür borcluyuq. Kağızın icadı ilə paralel istifadə olunan mürəkkəb çinlilər tərəfindən tapılıb inkişaf etdirildi. Bizim eramın IV əsrində, demək olar ki, mürəkkəb bugünkü istifadə formasını aldı. Rəng pigmentləri və ya boya maddələrinin suda həll olundurulması ilə əldə olunan mürəkkəbin ilk vaxtlardakı xam maddəsi yanmış şam odunu, quzu yağı, heyvan dərisinin piyi və s. olmuşdur.

- A) Müasir mürəkkəbi necə əldə edirlər?
B) Mürəkkəb hansı xalq tərəfindən icad olunmuşdur?
C) İlk mürəkkəb nədən hazırlanmışdır?
D) Mürəkkəbin icadının əhəmiyyəti nədir?
E) Mürəkkəb dəqiq nə vaxt kəşf olunmuşdur?

46) *“Oyuncuların cəsarəti hamını təcəübləndirmişdi”* cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlər haqqında deyilən yanlış fikri müəyyən edin.

- A) Hər iki söz quruluşca düzəltmədir.
B) Hər iki sözün kökü isimdir.
C) Sözlərdən biri isim, digəri feildir.
D) Heç bir sözün sinonimi yoxdur.
E) Heç bir sözün omonimi yoxdur.

47) Hansı cümlədə feil ikinci şəxsin cəmində və qeyri-qəti gələcək zamandadır?

- A) Sabah axşam sizə gələcəyəm.
B) Onlar daha buraya gəlməzlər.
C) Balaca qız kitab oxuyur.
D) Səhər sübh tezdən gələrsiniz.
E) Bu suallara cavab yazarıq.

48) Mətnə əsasən hansı fikri söyləmək olmaz?

Müxtəlif qaynama temperaturu sayəsində mayələrin bir-birindən fərqləndiyini ilk dəfə Cabir İbn Həyyan adlı alim kəşf edib. Kimya deyilincə ağla Cabir gəlir. Onun kimyada açdığı ciğir Priestley və Lavuazye kimi alimlərin xidmətlərindən belə daha əhəmiyyətlidir. Cordano onu dünyanın 12 dahisi arasında görür. Cabir əsrlər əvvəl qurduğu xüsusi laboratoriyada etdiyi çalışmalar nəticəsində, bir çox turşuları kəşf etmiş, kimyadakı kəşf və ixtiraları ilə öndər olmuşdur.

- A) Cabirin kəşflərindən biri müxtəlif qaynama temperaturu nəticəsində mayələrin bir-birindən fərqlənməsini göstərməsidir.
B) Cabir İbn Həyyan bir neçə kəşf və ixtiraya imza atmışdır.
C) Cabir Priestley və Lavuazye kimi alimlərlə eyni dövrdə yaşamışdır.
D) Cordano Cabirin kimya sahəsindəki xidmətlərini yüksək qiymətləndirmişdir.
E) Kəşflər etmək üçün Cabir xüsusi laboratoriya qurmuşdur.

49) Mətnin məzmununa uyğun olmayan səbəb-nəticə cümləsini müəyyənləyiniz.

Filin ayaqlarının altında yay rolunu oynayan qalın piy təbəqəsi var. O, ayağını yerə basanda pəncəsi enlənir, qaldıranda əvvəlki formasını alır. Beləliklə, həm böyük yükü üzərində saxlayan dayaq nöqtəsi genişlənir, həm də yerlə təmas çox yumşaq olur. Pəncələrinin dərisi qalın, ancaq olduqca həssasdır. Düz müstəvidə fil ayağının altında qalmış bir qəpikliyi də hiss edir. Pəncəsinin dərisi çapıqlarla örtülüdür, bu, heyvanın palçıqda sürüşməsinin qarşısını alır, bataqlıqlardan keçməsinə kömək edir.

- A) Fil bataqlıqlarda rahat hərəkət edə bilir, çünki pəncəsinin dərisində çapıqlar var.
- B) Fil ayağının altındakı kiçikhəcmli əşyaları hiss edir, çünki pəncələrinin dərisi həssasdır.
- C) Fil ayağını yerə vuranda onun pəncəsi enlənir, qaldıranda isə əvvəlki vəziyyətə qayıdır, çünki pəncəsinin altında piy qatı var.
- D) Fil ayağını yerə basanda yerlə çox yumşaq təmas edir, çünki pəncəsinin dərisi nazıqdır.
- E) Ağır çəkisi olan fil ayağını yerə basanda dayaq nöqtəsi genişlənir, çünki pəncəsi enlənir.

50) Hansı fikir mətnin ideyası ilə uzlaşır?

Günlərin bir günü iki tərs milçək göydə qarşılaşırlar. Bir-birinin yoluna çıxan milçəklər dalaşmağa başlayırlar. Bu mübahisənin xeyli uzandığını görən arı onlara yaxınlaşır. Milçəklər arını görən kimi bir-birinin sözünü kəsə-kəsə gileylənməyə başlayırlar. Arı bir az fikirləşir və deyir:

-Əslində heç biriniz haqlı deyilsiniz. O, sənin yolunu kəsirsə, bu boyda səmada başqa yol yoxdur ki?! Boş mübahisəyə xərclədiyiniz vaxtınıza heyfiniz gəlsin.

- A) Uzun bir mübahisə hər iki tərəfin də haqsız olduğunun dəlilidir. (Volter)
- B) Mübahisə edərkən öz səhvini boynuna almaq, filosoflara məxsus nadir, qiymətli keyfiyyətdir. (Mişel de Monten)
- C) Cahillə mübahisə etmək hədərdir. (Sədi)
- D) Düşünmək - öz-özünə mübahisə etmək deməkdir. (İspan atalar sözü)
- E) Kərpic divarla danışmağı sevirəm, o yeganə varlıqdır ki, mənimlə mübahisə etmir. (Oskar Uayld)

51) Qutuda 18 ağ, 11 qırmızı, 6 yaşıl kürəcik var. Təsadüfən qutudan çıxarılan bir kürəciyin qırmızı olması ehtimalını tapın.

- A) $\frac{11}{24}$
- B) $\frac{11}{17}$
- C) $\frac{11}{35}$
- D) $\frac{11}{18}$
- E) $\frac{11}{12}$

52) Bölünəni 3 dəfə artırıb, böləni 4 dəfə azaltsaq qismət necə dəyişər?

- A) 12 dəfə azalar.
- B) 12 dəfə artar.
- C) 4 dəfə azalar.
- D) 4 dəfə artar.
- E) 3 dəfə artar.

53) Natural ədədi 8-ə böldükdə alınan mümkün qalıqların cəmini tapın.

- A) 10
- B) 15
- C) 21
- D) 28
- E) 36

54) Azalanı 20 vahid azaldıb, çıxılanı 16 vahid artırıbsaq, fərq necə dəyişər?

- A) 36 vahid artar.
- B) 36 vahid azalar.
- C) 4 vahid artar.
- D) 4 vahid azalar.
- E) 20 vahid azalar.

55) Tənliyi həll edin:

$$(3 \cdot (17 + x)) : 2 + 28 = 85$$

- A) 16
- B) 23
- C) 17
- D) 13
- E) 21

56) $9 \cdot x + 5 < 60$ bərabərsizliyi ödəyən ən böyük natural ədədi tapın.

- A) 5
- B) 6
- C) 7
- D) 4
- E) 3

57) $\frac{7}{8}$ hissəsi 56 olan ədədin $\frac{3}{4}$ hissəsini göstərən ədədin rəqəmləri cəmini tapın.

- A) 15
- B) 19
- C) 12
- D) 13
- E) 10

58) 18 nəfərdən ibarət qrup səfərə getməyə hazırlaşır. Onlardan 9-u Şəkiyə, 12-si Qəbələyə, 3-ü isə həm Şəkiyə, həm də Qəbələyə gedəcək. Yalnız Qəbələyə gedən şəxslərin sayını tapın.

- A) 12
- B) 9
- C) 15
- D) 6
- E) 3

59) Altı ədəddən 27, 39, 55, 17 məlum, iki ədəd isə məchuldur. Həmin altı ədədin ədədi ortasının 41 olduğunu bilərək məchul ədədlərin cəmini tapın.

- A) 72
- B) 100
- C) 84
- D) 108
- E) 94

60) Düzbucaqlının uzunluğu 8 sm, perimetri 22 sm-dir. Bu düzbucaqlının sahəsini tapın.

- A) 36 sm^2
- B) 24 sm^2
- C) 49 sm^2
- D) 28 sm^2
- E) 32 sm^2

61) Dörd ardıcıl tək ədədin cəmi 208-dir. Bu ədədlərin ədədi ortası ilə ən kiçik ədədin cəmini tapın.

- A) 101
- B) 105
- C) 109
- D) 113
- E) 117

62) 50 yüzlüklə 40 onluğun cəmi neçədir?

- A) 90
- B) 50400
- C) 5400
- D) 50040
- E) 5040

63) 9m 7dm 2sm-in $\frac{5}{9}$ hissəsi neçə sm-dir?

- A) 500 sm
- B) 520 sm
- C) 540 sm
- D) 560 sm
- E) 490 sm

64) $\frac{3}{8}$ kq 600 qramdan nə qədər azdır?

- A) 225 q
- B) 235 q
- C) 245 q
- D) 255 q
- E) 236 q

65) Verilmiş bərabərlikdə x-in qiymətini tapın.

$$13 \text{ m } 7 \text{ sm} - x = 120 \text{ mm}$$

- A) 1295 mm
- B) 1295 sm
- C) 1 m 250 sm
- D) 12 dm 95 sm
- E) 125 dm

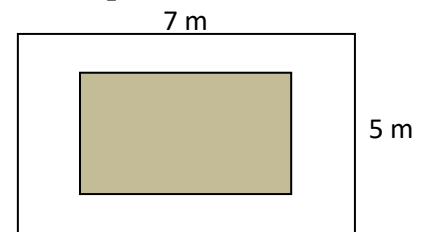
66) Verilmiş bərabərlikdə x-in qiymətini tapın.

$$x + \frac{1}{4} \text{ manat } 18 \text{ qəpik} = \frac{3}{5} \text{ manat } 30 \text{ qəpik}$$

- A) 47 qəpik
- B) 1 manat 47 qəpik
- C) 1 manat 42 qəpik
- D) 38 qəpik
- E) 42 qəpik

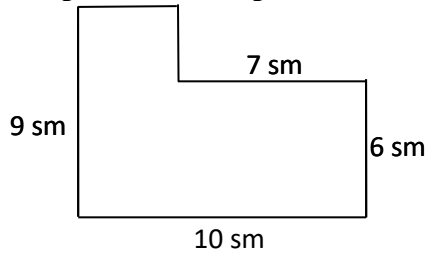
67) Uzunluğu 7 m, eni 5 m olan otağın döşəməsinə hər tərəfdən 1 m boş yer qalmaqla palaz sərilmişdir. Palazla örtülmüş sahə nə qədərdir?

- A) 24 m^2
- B) 35 m^2
- C) 15 m^2
- D) 32 m^2
- E) 28 m^2

68) Verilmiş fiqurun perimetrini tapın.

- A) 32 sm
- B) 38 sm
- C) 39 sm
- D) 42 sm
- E) 36 sm

69) Hesablayın:

$$34526 + (385 - 43 \cdot 5) : 2 - 96$$

- A) 18022
- B) 17252
- C) 28522
- D) 49001
- E) 34515

70) Tənliyi həll edin:

$$((45 + x) + 287 - 13) \cdot 17 = 6970$$

- A) 60
- B) 91
- C) 108
- D) 54
- E) 32

71) $A + 491 < 1155$ bərabərsizliyində A -nın ala biləcəyi ən böyük natural qiymət neçədir?

- A) 660
- B) 661
- C) 662
- D) 663
- E) 664

72) Hesablayın: $\frac{1}{4}$ litr + 350 ml - 108 ml

- A) 492 ml
- B) 588 ml
- C) 396 ml
- D) 482 ml
- E) 528 ml

73) x -i tapın:

$$x - 4m \ 32sm = 5sm \ 2mm$$

- A) 934 m
- B) 4 m 37 sm 2 mm
- C) 4 m 84 sm
- D) 952 m
- E) 4 m 3sm 4 mm

74) Bölən 230, natamam qiismət 49 olarsa, ən böyük bölünən neçə olar?

- A) 11401
- B) 11346
- C) 11501
- D) 11318
- E) 11499

75) 328614 ədədini onminliklərə qədər yuvarlaqlaşdırıb 5 dəfə azaltsaq ədəd neçə olar?

- A) 64800
- B) 63400
- C) 66000
- D) 65800
- E) 63000

76) Bir ədədi 5 dəfə artırıb üzərinə 910 gəldikdə cəm 1680 olar. Bu ədədin rəqəmlərinin cəmini tapın.

- A) 10
- B) 9
- C) 8
- D) 12
- E) 14

77) $3a=10b=2c=d$ bərabərliyini ödəyən natural ədədlər üçün aşağıdakı variantlardan hansı doğrudur?

- A) $d > c > a > b$
- B) $a > b > c > d$
- C) $d > b > a > c$
- D) $b > a > c > d$
- E) $a > c > d > b$

78) Kvadratın perimetri 24 sm-dir. Sahəsi bu kvadratın sahəsindən 4 sm² böyük olan düzbucaqlının eni 5 santimetrdir. Bu düzbucaqlının perimetrini tapın.

- A) 26 sm
- B) 36 sm
- C) 12 sm
- D) 24 sm
- E) 52 sm

79) Üçbucağın birinci bucağı 93^0 , ikinci bucağı düz bucağın $\frac{1}{3}$ hissəsi qədərdir. Üçüncü bucağını tapın.

- A) 57^0
- B) 66^0
- C) 72^0
- D) 43^0
- E) 30^0

80) Anbarda olan 732 ton buğdanın $\frac{5}{6}$ hissəsi birinci gün, qalan buğdanın yarısı isə ikinci gün satıldı. Neçə ton buğda qaldı?

- A) 122 ton
- B) 150 ton
- C) 75 ton
- D) 61 ton
- E) 37 ton

81) Ana qırmızı lentdən $\frac{3}{5}$ m, yaşıl lentdən isə $\frac{2}{5}$ m aldı. Qırmızı lent yaşıl lentdən nə qədər uzundur?

- A) 40 sm
- B) 30 sm
- C) 20 sm
- D) 50 sm
- E) 10 sm

82) Eni uzunluğundan 3 dəfə kiçik olan bir düzbucaqlının perimetri 32 sm-dir. Bu düzbucaqlının sahəsini tapın.

- A) 20 sm^2
- B) 32 sm^2
- C) 36 sm^2
- D) 28 sm^2
- E) 48 sm^2

83) Verilmiş diaqramda bir gün ərzində mağazada satılan meyvələrin kütlələri göstərilmişdir. Bir gündə satılan meyvələrin orta statistik nəticəsi nə qədərdir?

- A) 45 kq
- B) 31 kq
- C) 20 kq
- D) 12 kq
- E) 9 kq

84) Kvadratın daxilinə çəkilmiş çevrənin radiusu 8 sm olarsa, kvadratın sahəsini tapın.

- A) 64 sm^2
- B) 256 sm^2
- C) 16 sm^2
- D) 144 sm^2
- E) 125 sm^2

85) Düzbucaqlının uzunluğu 11 sm, eni isə sahəsi 36 sm^2 olan kvadratın tərəfinə bərabərdir. Düzbucaqlının sahəsini tapın.

- A) 6 sm^2
- B) 9 sm^2
- C) 99 sm^2
- D) 66 sm^2
- E) 16 sm^2

86) Məftil parçasından sahəsi 81 sm^2 olan kvadrat düzəldilər. Sonra həmin məftil parçasını açıb ondan bərabərtərəfli üçbucaq düzəldilər. Üçbucağın tərəfi neçə santimetrdir?

- A) 17 sm
- B) 9 sm
- C) 36 sm
- D) 12 sm
- E) 8 sm

87) Ata saat 07:40-da evdən çıxıb zavoda getdi. O, 8 saat işlədi. Ata evdən zavoda getməyə və geri qayıtmağa cəmi 50 dəqiqə vaxt sərf etdi. O, saat neçədə evə çatdı?

- A) 15:30
- B) 16:30
- C) 16:40
- D) 15:40
- E) 15:45

88) Şagird hər dəfə 1 saat 20 dəqiqə olmaqla həftədə 3 dəfə idmanla məşğul olur. Şagird həftədə məşqlərə neçə saat vaxt sərf edir?

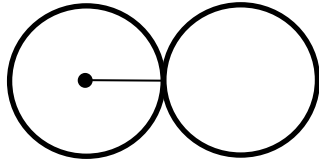
- A) 12 saat
- B) 6 saat
- C) 18 saat
- D) 20 saat
- E) 4 saat

89) Bir hovuz 1440 litr su tutur. Boş hovuz 45 dəqiqə ərzində iki krandan axan su ilə doldu. Birinci krandan dəqiqədə 14 litr su axarsa, ikinci krandan hovuzə dəqiqədə neçə litr su axmışdır?

- A) 18 litr
- B) 16 litr
- C) 15 litr
- D) 17 litr
- E) 19 litr

90) Radiusu 4 sm olan iki dairəni yanaşı qoysaq, onların diametrləri cəmi neçə santimetrdır?

- A) 12 sm
- B) 10 sm
- C) 16 sm
- D) 14 sm
- E) 8 sm

91) Bərabərtərəfli üçbucağın perimetri 27 sm-dir. Uzunluğu bu üçbucağın tərəfinə bərabər olan düzbucaqlının perimetri 22 sm-dir. Düzbucaqlının enini tapın.

- A) 9 sm
- B) 2 sm
- C) 11 sm
- D) 18 sm
- E) 4 sm

92) Sahəsi 196 m^2 olan bağın $\frac{1}{4}$ hissəsində meyvə ağacları əkildi. Kvadrat şəkilli həmin hissəni çəpərə almaq üçün neçə metr məftildən istifadə ediləcək?

- A) 49 m
- B) 7 m
- C) 14 m
- D) 28 m
- E) 35 m

93) Ananın yaşı qızının yaşının 4 qatı qədərdir. 12 il sonra onların yaşları cəmi 74 olacaq. Ananın indiki yaşını tapın.

- A) 50
- B) 40
- C) 30
- D) 45
- E) 35

94) Avtomobilin yanacaq çəmində x litr benzin var idi. Avtomobil bir neçə km yol getdi. Gedilən yola a litr benzin sərf olundu və çəndə əvvəlki benzinin yarısı qədər benzin qaldı. Yanacaq çəmində nə qədər benzin qaldı?

Məsələnin həllini ifadə edən variant hansıdır?

- A) $(x + a) \cdot 2 = 2x$
- B) $(x - a) : 2 = x$
- C) $(x - a) \cdot 2 = x$
- D) $(x + a) + 2 = x$
- E) $(x - a) \cdot 2 = 2x$

95) Bir maşında 48 s, o birində bunun $\frac{2}{3}$ hissəsi qədər kartof var. Hər gün 8 s kartof satılmaqla iki maşındakı kartofu neçə günə satmaq olar?

- A) 10
- B) 8
- C) 11
- D) 6
- E) 12

96) Ata ilə oğulun indiki yaşlarının cəmi 43-dür. 5 il sonra oğulun yaşı 11 olacaq. Atanın 3 il əvvəlki yaşını tapın.

- A) 42
- B) 37
- C) 45
- D) 39
- E) 34

97) Aralarındakı məsafə 234 km olan A və B şəhərlərindən eyni zamanda qarşı-qarşıya velosipedçi və motosikletçi yola düşdü. 2 saatdan sonra onlar arasında qalan məsafə 114 km oldu. Motosikletçinin sürəti velosipedçinin sürətindən 4 dəfə böyük olarsa, velosipedçinin sürəti nə qədərdir?

- A) 12 km/saat
- B) 48 km/ saat
- C) 60 km/saat
- D) 15 km/saat
- E) 20 km/saat

98) Aralarındaki məsafə 32 km olan iki stansiyadan eyni zamanda əks istiqamətdə sürətləri 63 km/saat və 74 km/saat olan iki qatar yola düşdü. 4 saatdan sonra qatarlar arasındakı məsafə neçə kilometr olar?

- A) 480 km
- B) 516 km
- C) 560 km
- D) 580 km
- E) 484 km

99) Qayıq çayın axını ilə 3 saata 51 km getdi. Çayın axma sürəti 2 km/saat olarsa, qayıq çayın axınına qarşı 2 saata neçə km yol gedər?

- A) 30 km
- B) 26 km
- C) 34 km
- D) 28 km
- E) 24 km

100) Aralarındaki məsafə 1798 km olan A və B məntəqələrindən eyni anda sürətləri 81 km/saat və 74 km/saat olan iki avtomobil qarşı-qarşıya hərəkət etməyə başladı. Hərəkətə başladıqdan 7 saat sonra onlar arasında məsafə neçə km olar?

- A) 669 km
- B) 713 km
- C) 583 km
- D) 1085 km
- E) 997 km